

XIII. 6983 - 1942. XIII. 17. - vegyes - egyhangú;

7.039 - 1943. II. 26 - kétsős - szts;

REPUBLIC OF INDONESIA
KEMENTERIAN PENDIDIKAN DAN KEBUDAYAAN
JOGJAYA
UNIVERSITY OF YOGYAKARTA

752 042 / 43

1943 évi április 15 g. n.

1943 évi április 15 g. n.

1943 évi április 15 g. n.

Prizálatra kiadatik:

- Dr. Haendel Silmus
 - " Baranyai Béla
- professzor matematik.

1943. évi április 9. évi.

Jacobsen
a. i. d. d. d.

A MAGYAR ÁLLAMPOLGÁRSÁGI JOG
GYAKORLATI ELGVILÁGÍTÁSBAN.

R a h ó i L á s z l ó

doktori értekezlete.

A 2426

Forrásmunkák :

- Térffy-Némethy : Közjog I.
Ferenczy Ferenc : Magyar állampolgársági
jog. Gyoma 1928.
Peregriny-Jacobi : Magyar állampolgárság,
községi illetőség, ide-
genrendészet.

A magyar törvényhozás egyik legfontosabb alkotása : a magyar állampolgárságról szóló 1879 : L.t.-c. Ezen a törvényben összpontosítást nyertek a még nem kodifikált összes törvényhozási rendeletek az állampolgársági jog kérdésében. Ezen közjogi alaptörvényt a törvényhozás az újabb idők és fejlemények következtében szükségszerűen kiösvitette : a községi törvény, a trianoni békeszerződés és legutóbb 1938 év óta, az elszakított területek visszacsatolása következtében, nemzetközi egyezmények keretein belül meghozott állampolgársági rendelkezésekkel.

Tekintettel arra, hogy az állampolgársági jog kérdése egyik legalapvetőbb tényezője a főhatalmi állameszmének, szükségessé is

vált, hogy a közjognak ezen kérdést egybefoglaló része a lehetőség szerint leegyszerűsítették úgy a közjogi hatóságok, mint az egyszerű polgár szemszögéből nézve.

Ugyanis a honosítási törvény /: 1879:L. t. c.:/, amely 1880. évi január hó 8. napján lépett életbe, teljes szigorral csak a trianoni békeszerződés hatálybalépésével /: 1921. évi július hó 26-ka :/ nyert alkalmazást.

Ezen időpontig a magyar állampolgárság megállapításához elegendőnek szolgált a bemutatott születési bizonyítvány, amely szerint a magyar honosság megállapítását kérő személy igazolta, hogy születési helye a magyar szent korona országainak területén fekszik. A születési bizonylat felmutatása elegendő jogcímmel szolgált, hogy az illető egyén -bár

az 1879: L.t.-c. értelmében külföldinek lett volna minősítendő - közhivatalokban szolgálatot nyerjen, autonóm kamarák /: orvosi, ügyvédi, stb.:/ tagjaivá válják, hasonlóképpen mint ahogy az általános védkötelezettséget kimondó 1889. évi VI. t.-c. végrehajtásánál nem kutatták azt, ki magyar állampolgár és így az ország területén történt születés egymagában elegendő volt, hogy az illető egyén hadkötelessé válják.

Ebben a lazán kezelt állampolgársági kérdésben az 1921. év döntő változást hozott.

A születési bizonyítvánnyal igazolandó magyar állampolgárság megállapítása megszűnt a hatóságok részéről, mert a trianoni békeszerződés állampolgársági rendelkezései kötelezővé tették a községi illetőség

felvételét képező állampolgárság szigorú elbírálását. Ezen vizsgálat során elbírálendő volt, hogy az ország lakószáma az állampolgársági törvénynek megfelelően magyar állampolgároknak tekinthetők-e, vagy sem.

Ezen kérdést gyakorlati szempontból igyekezem felvázolni, figyelembe véve az érvényben lévő állampolgársági törvényt, községi törvényt, a trianoni békeszerződés állampolgársági rendelkezéseit, valamint a legutóbbi időben meghozott és a visszacsatolt ország-részekkel kapcsolatban érvényes állampolgársági jogi intézkedéseket.

Az említett törvények és rendelkezések értelmében a törvény magyar állampolgárnak ismeri el

1./ leszármazás alapján azt, akinek felmenői

1851.évig visszamenőleg a magyar szent korona országainak területén születtek és laktak, ha a trianoni békeszerződés alapján magyar állampolgárságukat, illetőségi helyük elcsatolása folytán el nem veszítették, továbbá

azt, akinek felmenője ugyan külföldi volt, de 1875.évi január hó 8.napjától 1880.évi január hó 8.napjáig a magyar szent korona országainak területén lakott és ezen megjelölt időpontban állami közterhekhez hozzájárult és ezen időpnttól számítva további egy évig lakott.

2./ házasság alapján azt a külföldi nőt,

aki magyar állampolgárhoz ment férjhez.

3./ törvényesítés alapján azt magyar állampolgárnak külföldi nőtől származó törvényesített gyermekeit.

4./ honosítás alapján azt, aki vagy honosi-

tási okiratot vagy államfői honosítási ok-
levelet kapott és letette az állampolgársá-
gi esküt. Ezeknek a neje és kiskorú gyermekei
is magyar állampolgárok.

5. § visszahonosítás alapján azt, aki az

1879: L. t. c. vagy az 1886: IV. t. - c., vagy
az 1922: XVII. t. - c. alapján visszahonosítást
nyert.

6./ vélelem alapján azt, a. § aki a magyar

szent korona országainak területén szüle-
tett, b. /és ezen terüle-
ten talált leleceket mindaddig, amíg idegen
állampolgárságuk nem nyer beigazolást.

7./ trianoni békeszerződés alapján azt,

a./ akinek az opcióját a m. kir. belügyminisz-

ter elfogadta és erről kiértécsitette,
b./ csak ideiglenesen azt, aki 1921. évi július hó 26. napjáig kétségtelenül magyar állampolgár volt és jelenleg is Magyarország területén lakik, addig az időpontig, amíg eldöntést nyer, hogy a trianoni békeszerződés rendelkezései értelmében megmaradt-e magyar állampolgársága vagy sem.

8./ 1938. évvel és azután bekövetkezett területi visszacsatolások által automatikusan a./ Felvidéki és Kárpátalji viszonylatban azt, aki a bécsi döntést megelőzőleg tíz éven át állandóan és megszakítás nélkül a visszacsatolt területen lakott /: később az önálló Szlovákiával kötött nemzetközi egyezmény alapján a tíz éves határidő leszállítást nyert négy évre, az 1939:IV. t.-c.

hatálya alá eső és zsidoknak tekintendő személyek nem szerezhettek ezen egyezmény alapján állampolgárságot:/,

b./ Erdélyi és Délvidéki viszonylatban azt, aki a döntés illetve felszabadítás napján a visszacsatolt területen lakott.

Az 1879: L.t.-c. a magyar állampolgárság megszerzéséről és elvontásáról módosítást nyert az 1903: V.t.-c.16-ik §., az 1886: IV. t.-c., az 1922: XVII.t.-c.24-ik §-val, valamint az 1920: I.t.-c. idevágó rendelkezésével.

A honosítási törvény hatálybaléptével
/:1880.évi január hó §.-a:/ magyar állampolgárságot csak a következő négy jogcimből lehetett megszerezni :

- 1./leszármazás,
- 2./törvényesítés,
- 3./házasság és
- 4./honosítás által.

Ezek szerint a Magyarországon történt változások

már egymagában nem szolgált jogcímül a magyar honosság megszerzéséhez, ugyancsak nem szolgált jogcímül sem közhivatalviselés, nyugdíj, kegydíj élvezéséhez, sem a törvény által alkotott testületekhez való tartozáshoz.

A hallgatóságos állampolgárság szerzést a fenti törvény határozottan eltörölte, és ez alól a rendelkezés alól csupán egy kivételt ismert el : a 48-ik §.2-ik bekezdésében, amelyben a következő általános honosítási szabály foglaltatik :

"Magyar állampolgároknak tekintendők azok is, kik a magyar szent korona országai területén a jelen törvény hatálybalépte napjáig legalább 5 /:öt:/ év óta megsza-

kitás nélkül, habár több helyen laktak,
s valamely belföldi községben az adózók
lajstromába be vannak vezetve, ha csak a
jelen törvény hatálybalépte napjától
számítandó egy év alatt azon törvényható-
ság vagy városi tanács előtt, melynek ter-
ületén, illetve kerületében utolsó lak-
helyük van, nem igazolják, hogy idegen ál-
lampolgárságukat fenntartották."

Ettől eltérően a községi illetőség,
melynek feltétele a magyar állampolgárság,
megszerezhető hallgatólagosan is az 1886:
XXII. t.-c. 10-ik §-a értelmében, ugyanis
ha valaki egy községben 4 /:négy:/ évig
folytonosan lakik és ezen község közter-
heihez hozzájárul, ezen község kötelékébe

tartozónak tekintendő.

A legáltalánosabban és legkönnyebben igazolható jogcím a magyar állampolgárság megszerzéséhez a leszármazás, illetve a születésen alapuló állampolgárság.

Minden magyar állampolgár törvényes gyermeke és magyar állampolgárnő törvénytelen gyermeke a leszármazásuk folytán eo ipso magyar állampolgárok, még akkor is ha külföldön születtek. Ez esetben a folyamodónak igazolnia kell, hogy felmenői 1851. évig visszamenőleg Magyarországon születtek.

Amennyiben ezen igazolás, felmenői származásának ismeretlensége folytán nem produkálható, a folyamodó csupán vélelmeztetik magyar állampolgárnak mindaddig, amig ide-

gen állampolgársága beigazolást nem nyer.

Egyébként a születési hely a magyar állampolgárságra nincs befolyással, mert egy külföldinek Magyarországon született gyermeke nem szerez magyar honosságot pusztán azzal a ténnyel, hogy Magyarországon született.

A törvény intenciója természetesen a törvénytelen gyermekekre is vonatkozik. Ennek legkirivóbb esete : annak a külföldi nőnek, aki házasság útján magyar állampolgárságot szerzett, özvegsége alatt a házasság megszűnését követő 10 /:tiz:/ hónapon túl törvénytelen gyermeke is magyar állampolgárnak tekintendő.

Törvényesítés által két formában szerezhető meg a magyar állampolgárság, és

pedig : a./ utólagos házasság kötés,
b./ kormányzói kegyelem által.

Az a./ esetben a magyar állampolgár kiskorú törvényesített gyermeke a születés idejére visszamenőleg szerzi meg atyja állampolgárságát.

Házasság által magyar állampolgárrá válik az a külföldi nő, aki magyar állampolgárhoz megy férjhez. Ezen magyar honosságát továbbra is megtartja özvegysege esetén, ugyancsak ilyen nőnek házasságon kívül született gyermeke is magyar állampolgárnak tekintendő leszármazása alapján /: 85.999-1895.B.M.sz.r.:/.

A külföldiek honosítás útján szerzhetik meg a magyar állampolgárságot. A

honosítást a külföldi vagy honosítási okiratban szerezheti a m.kir.belügyminisztertől, vagy honosítási oklevél formájában, melyet Magyarország Kormányzója adományozhat.

Mindkét esetben a honosítandó köteles a magyar állampolgársági esküt vagy fogadalmat a törvényhatóság első tisztviselője előtt letenni.

Lényeges különbség a két honosítási forma között nincsen, csupán annyi az eltérés, hogy az okirattal honosított csak 10 /:tiz:/ év elteltével lehet az országgyűlés tagja, míg az oklevéllel honosítottnál ez a megkötés nem fereg fenn.

A honosítási okirat megszerzése szige-

rú előfeltételekhez van kötve, amelyeket a kérelmező külföldinek a kérelme benyújtásával igazolni kell. Ezen előfeltételek már nemcsak a belföldön való lakás és adófizetés tényeire terjeszkednek ki, hanem igazolni kell a folyamodónak, hogy valamely belföldi község kötelékébe felvettett, vagy legalább is a felvétele kilátásba helyeztetett azon esetre, ha elnyeri a magyar állampolgárságot.

Ezen felül kifogástalan erkölcsi életét és saját maga vagy családja eltartásának lehetőségét is bizonyítani kell.

A belföldön való állandó és megszakítás nélküli tartózkodás és közterhekhez való hozzájárulás idejét a törvény ebben

az esetben 5 /:öt:/ évben írja elő.

Amennyiben a folyamodó birtokában van ezen kellékeknek, úgy honosítás iránti kérelme a törvény előírásainak megfelel.

A külföldi által ilymódon megszerzett magyar állampolgárság kiterjed feleségére és atyai hatalom alatt lévő kiskorú gyermekeire is.

Tekintettel arra, hogy a honosítási okirattal külföldiek szerzik meg a magyar állampolgárságot, a honosítási kérelem egyik alapfeltételénél, a község kötelekébe való felvételnél, a községi képviselőtestületek igen szigorú és erkölcsi kötelessége a "Felvételi igérvény"-t

csak olyan folyamódó részére kiadni,
aki hazafias és nemzeti szempontból kife-
gástalannak bizenyuál.

A kellőképen felszerelt honosítás iránti
folyamodványt /: anyakönyvi születési ki-
venat,-Felvételi igérvény,-ötéves lakbi-
zenylat,-ötéves adózás igazolása,-erköl-
csi bizenyitvány,jelenlegi állampolgárság
igazolása,külföldire vonatkozó idegen-
rendészeti lakhatási bizenylat és előirt
illetékek :/ a külföldi a lakóhelyének
illetékes törvényhatóság első tisztvise-
lőjénél adja be. A kérelem innen döntés
céljából a m.kir.belügyminiszterhez kerül,
aki végérvényes határozattal dönt az ira-

tek alapján a honosítandó kérelméről.

A végleges döntés ellen a törvény kizárja a jegerveslat lehetőségét.

A honosítási kérelem levezető elintézése esetében a külföldi köteles az állampolgársági esküt vagy fogadalmat letenni, melyben felesküszi Magyarországot alkotmányára és ezen naptól kezdve a külföldi már magyar állampolgárnak tekintendő.

Az állampolgársági eskü letételének megtagadása vagy egy éven belül való elmondása magával hozza a honosítási okirat hatályon kívüli helyezését.

A magyar honosság megszerzése államfői honosítási oklevél által csak egészen kivételes esetekben érhető el és lényeg-

ges könnyítést tartalmaz a honosítási okirat megszerzéséhez szükséges előfeltételekkel szemben.

Ily módon csak olyan külföldi személy nyerheti el a magyar állampolgárságot, aki Magyarországra irányában rendkívüli és kimagasló érdemeket szerzett.

A minisztérium javaslatára Magyarországi Kormányzója dönt a honosítási oklevél kiadásáról és mint előfeltételek nem kell, hogy meglegyenek : az ötéves belföldön való állandó és megszakítás nélküli tartózkodás és közterhekhez való hozzájárulás, sem pedig a "Felvételi igérvény".

A trianoni békeszerződés hatálybaléptéig a törvény az eddig vázolt négy jegcimet nyújtotta a magyar állampolgárság megszerzéséhez és igazolásához.

Gyakoriak voltak azonban az esetek, mikor az illető személy Magyarországon született, de felmenőinek állampolgársága vagy leszármazása kétséget kizáróan nem volt megállapítható.

A honosítási törvény nem hagyhatta nyitva ezt a kérdést és a közjog szempontjából is szükségesnek mutatkozott ezen kétes állampolgárságú személyeknek a törvényszerű elbírálása. Ezen indokból az 1879: L. t.-c. vélelmezte ezen személyeknek a magyar állampolgárságot

mindaddig, amig bebizonyítást nem nyert, hogy az illető egyén külföldi állampolgár.

Sek esetben fordult elő, hogy az ilyen személy pusztán adminisztratív jellegű hiány folytán nem tudta igazolni felmenői leszármazását s így a fenti törvény 19-ik §-a eliminálta ezt a joghátrányt.

A vélelmezett magyar állampolgárság kérdését a trianoni békeszerződéssel kapcsolatos rendelkezések is érintették. Ennek folyományaként a 6500-1921.M.E.sz. rendelet kiterjesztette e tekintetben a vélelmezett állampolgárság körét.

Ugyanúgy, ahogy az 1879: L.t.-c. taxative ismerteti a magyar állampolgárság megszerzésének jogcimeit, hasznlóképen fel-

serolja a magyar állampolgárság elvesztésének lehetőségeit is.

Ez a tény 5 /öt:/ esetben következhet be, és pedig :

- a./ elocsájtás,
- b./ hatósági határozat,
- c./ távollétel,
- d./ törvényesítés és
- e./ házasság által.

Ehez a taxative felsorolt esetekhez hozzájárul még az állampolgárság elvesztése a trianoni békeszerződés által megszabott esetekben.

A magyar törvény előtt nem ismeretlen a kettős állampolgárság fogalma. Így tehát az a magyar állampolgár, aki külföldi állampolgárságot szerzett, még nem szűnt meg ezzel a ténnyel magyar állampolgárnak lenni és mindaddig ennek is tekintendő,

amíg magyar állampolgárságát az 1879: L. t.-c. értelmében el nem veszíti. Ezt pedig csak a felsorolt öt eset egyikének bekövetkeztében érheti el.

Az alapelv, amiből a törvény ezen intenciója kiindul : az állampolgárságról egyoldalúan lemondani nem lehet. Először rendezni kell az állammal és községgel szemben fennálló anyagi és erkölcsi kötelezettségeket, és ha ennek eleget tesz az illető, úgy kérheti az elsősajjtását a magyar állampolgárok kötelékéből.

Igy tehát amennyiben valamely magyar állampolgár megakarja szünteti a magyar állampolgárságát - tegyük fel kivándorlás

esetében - kérelmezi az elbocsájtást. Béke idején csupán azt kell igazolnia, hogy közterhekkkel nincs hátrálékban, továbbá, hogy nincs ellene folyamatban büntető eljárás, sem ellene hozott kitöltetlen jogszűrés büntető ítélet. A hadköteles egyének ezen kívül kötelesek a m.kir.honvédelmi minisztertől kiadott és a véderő kötelékéből való elbocsájtó igazolást is beterjeszteni.

Ezen kérelemről a m.kir. belügyminiszter dönt végérvényes határozattal, akit aztán köteles felterjeszteni a m.kir.miniszterelnöknek tudomásul vétel végett.

Háború esetén az elbocsájtás felett

való döntést közvetlenül Magyarország Kormányzója gyakorolja.

Az elbocsájtási okirat hatálya kiterjed a folyamodó férfi feleségére és atyai hatalom alatt álló kiskorú gyermekeire is, ha ezek atyjukkal, vagy férjükkel együtt elhagyják az országot. Ha a kiskorú gyermekek nem költöznek ki atyjukkal és az elbocsájtás rájuk nézve nem lett kiterjesztve, úgy a magyar honosságukat továbbra is megtartják.

Az elbocsájtási okirat megszerzésénél ugyanazon eljárást kell követni, mint a honosítás megszerzésé nél, természetesen az elbocsájtási kérelem tartalmának és kellékeinek megfelelően.

Az elbecsájtást tartalmazó belügyminiszteri véghatározat kikézbcsítésével, a felyanodó megszunt magyar állampolgár lenni. Ezen okirat azonban hatályát veszti, ha az elbecsájtett egy éven belül az okirat kikézbcsítése napjától számítva nem hagyja el az ország területét, vagy ha a kiköltözködéséig akadályok merülnek fel az elbecsájtás előfeltételeinek szolgálo körülmények tárgyában.

A magyar állampolgárság elvesztése azonban nemcsak az erre irányuló pozitív kérelem alapján következhet be, de egyoldalúlag is hatésági határozat alapján.

Ugyanis mindazon magyar hcnos, aki

engedély nélkül más állam szolgálatába szegődik és ezen szolgálatból felhívás dacára nem lép ki, vagy államellenes tevékenységet fejt ki, hatósági határozattal megfosztatik magyar állampolgárságától. Ezen személyek nem részesülhetnek a visszahonosítás kedvezményében.

A mai háborús időkben gyakori az eset, hogy ellenséges hatalmak zsoldjában álló magyar állampolgárok nemzetellenes tevékenységet folytatnak. Ezen viselkedésük aztán magával hozza a törvény adta retorziót, a magyar honosságtól való megfosztás formájában.

Igen gyakoriak az esetek, amikor a pusztán távollét az anyaországtól a magyar

honosság elvesztését vonja maga után.

Az 1879: L. t. - c. 31-ik §-a kimondja, hogy azon magyar állampolgár, aki a kormány megbízása nélkül az ország határain kívül tartózkodik 10 /:tiz:/ évig megszakítás nélkül, elveszti magyar állampolgárságát.

Ez a tíz éves határidő azon naptól kezdve számítódik, amelyen az illető egyén útlevele lejárt, vagy amely napon külföldre távozott anélkül, hogy bejelentette az illetékes hatóságnál, hogy magyar állampolgárságát fenntartani kívánja.

A tíz éves határidő megszakítást nyer azzal a bejelentéssel, hogy a távollévő magyar állampolgárságát továbbra is fennszándékszik tartani, vagy olyan tényekkel

amelyekből kiviláglik, hogy az eltávoztott egyén továbbra is magyar állampolgár óhajt maradni /: illetőségi bizonyítvány megszerzése, gyámság aláhelyezés és hasonlók:/.

A házasságkötés és a törvényesítés is egy-egy jogcim a magyar honosság elve sztééséhez.

Ha magyar honosnö külföldihez megy férjhez férjhez, követi férje állampolgárságát és elvesziti a magyar állampolgárságát. Jegerős elválasztása esetén azonban automatikusan ismét visszanyeri előbbi magyar állampolgárságát.

Az 1879: L. t. - c. megkülönbözteti a módot, hogyan és mily feltételek mellett

nyerheti vissza magyar állampolgárságát olyan személy, aki már saját személyében magyar állampolgár volt, de vagy elbocsájtás vagy távollét vagy más megszüntetési okozat miatt /:kivéve az állampolgárságtól való megfosztást hatósági határozattal:/ elvesztette magyar honosságát.

Tekintettel arra, hogy ezen esetekben nem az állampolgársági jog eredeti megszerzéséről lévén szó, hanem csak az állampolgársági jog visszaszerzéséről, a visszahonosítás kérdésében a törvénysekkel enyhébben kezeli a megszerzési feltételeket és nem köti a szerzés lehetőségét időhöz rögzített tartózke-

dáshoz vagy adófizetéshez.

A törvény rendes és kedvezményes visszahonosítást ismer.

A rendes visszahonosításnál különbséget tesz : olyan egyén között, aki a magyar állampolgárság elvesztésével nem szerzett idegen állampolgárságot. Ez esetben a volt magyar honos visszavehető a magyar állampolgárok közé akkor is, ha nem tért vissza a magyar szent korona országainak területére, valamint

olyan egyén között, aki ugyan szerzett idegen állampolgárságot, de visszatért Magyarországra területére és valamely község kötelékébe felvételre, vagy felvétele kilátásba helyeztetett. Ez eset-

ben az illető visszaveendő a magyar állampolgárok közé.

Mindkét esetben azonban csak akkor lehet visszahonosításról szó, ha az illető magyar honosságát csak vagy elbecsájtás, vagy távollét által vesztette el.

Míg az utóbbi esetben a törvény stricte előírja, hogy a kérelmező visszaveendő a magyar állampolgárok közé, addig az előbbi esetben csak visszavehetőségről beszél.

Ugyanezen intézkedések vonatkoznak a nőkre is, aki visszahonosítást kérnek azon az alapon, hogy elvesztették magyar honosságukat férjük elbecsájtása vagy távolléte által, ha férjüktől jogerősen elváltak s az ország területén belül

valamely község kötelékébe felvételtnék.

A rendes visszahonosítást taglaló 1879: L. t.-c. 38-ik §-a kibővitést nyert az 1922: XVII. t.-c. 24-ik §-nak 4-ik bekezdésével, amelyben a törvény a kedvezményes visszahonosításról intézkedik.

Ezen rendelkezés szerint a törvény lehetőséget ad azoknak a személyeknek, akik magyar állampolgárságukat 1914. évi július hó 26. napja óta nem elbocsájtás vagy hatósági határozat alapján, hanem egyéb ekből, különösen a trianoni békeszerződés rendelkezései következtében elvesztették és az optálási határidőt elmulasztották, hogy visszahonosítsanak akkor is, ha a rendes visszahonosítás

feltételeinek nincs ennek birtokában, de igazolják, hogy

- 1./Magyarország területén laknak, vagy itt akarnak letelepedni,
- 2./ 18 évesek elmúltak,
- 3./ cselekvőképesek,
- 4./ különös méltánylást érdemlő indokokból kérik a visszahonosításukat.

A magyar állampolgárok kötelékébe való visszavételnek ez a módja csak azokra a személyekre nyerhet alkalmazást, akiknél a világháború kitörése időpontjában /:1914.évi július hó 26.:/ fennállott magyar állampolgárságuk kétségtelenül megállapítható.

A kedvezményes visszahonosítás iránti kérelem felett a döntés a m.kir. belügyminiszterre tartozik. Ezen esetekben discretionális jogról van szó, így az ide-

vágó rendelkezés nem állapít meg igényt a folyamodó részére, hogy a visszahonosítását követelhesse.

A visszahonosítási kérelemben a folyamodónak pontosan fel kell tüntetnie, hogy 1918. évi november hó 1. napja után a kérelem beadásáig hol lakott és mivel foglalkozott, továbbá, ha már 1921. évi március hó 1-e előtt is a mai Magyarország területén lakott, hogy miért nem optált.

A tömeges visszahonosítás kérdésével az 1886: IV. t.-c. foglalkozik. Ezen törvény intézkedik a tömegesen az országra visszatelepülők érdekében. A rendes visszahonosítás szerzéséhez szükséges feltételeket enyhíti egyrészt abban, hogy a tömegesen

viszatelepülők egy folyamodványosan közösen és illetékmentesen kérhetik a magyar állampolgárságuk megadását, másrészt nem kutatja a törvény, hogy a kérelmezők vagy elődjeik mikor vándoroltak ki az országból.

Az 1879: L. t.-c. 48-ik §-ban kimondja a honosítási törvény expressis verbis, hogy minden törvény és rendelet, amely a jelen törvénnyel ellenkezik, hatályát veszti.

Ezek szerint kifejezést nyert ezen §-ban az a tény is, hogy 1880. évi január hó 8. napjától magyar állampolgárságot szerezni csak a hivatkozott törvény 2-ik §-ban megjelölt négy jogcím alapján

lehet.

Igy a törvény a magyar állampolgárság hallgatólagos szerzésének csak egyetlen jogcímét ismerte el a honosítási törvény 48-ik §-nak 2-ik bekezdésében, mikor kimondja : Magyar állampolgáreknek tekintendők azok is, akik Magyarországnak területén 1880. évi január hó 8. napját megelőzőleg legalább 5 /:öt:/ évig megszakítás nélkül laknak és az adózók lajstromába be vannak vezetve, hacsak 1881. évi január hó 8. napjáig idegen állampolgárságukat fennem tartották.

A törvény ebben a §-ban rendezni kívánta az állampolgársági vitás kérdéseket és alkalmat nyújtott az ország terü-

letén letelepedett idegeneknek, hogy magyar állampolgárságot szerezhessenek. Ezzel a rendelkezéssel tehát azok a személyek, akik a 48-ik §-követelményeinek megfeleltek, minden külön jogcselekmény nélkül magyar állampolgárekká váltak.

Ténylegesen a magyar honosságnak ezen a jogcímen való elnyerése a gyakorlatban a legtöbb kérelem alapja. Igazolást kell, hogy nyerjen az öt éves belföldön való tartózkodás és adófizetés 1875-1880. években, míg annak a körülménynek az igazolása, hogy az illető további egy éven belül nem tartotta fenn idegen állampolgárságát, hivatalból történik az 584-1880 B.M. sz. rendelet 15-ik §-a értelmében.

A magyar állampolgársági jog hatáskörébe külső beavatkozás történt a trianoni békeszerződésnek 61-66. cikkeiben foglalt rendelkezéseivel, amelyek törvényesítést nyertek az 1921: XXXIII. t.-c. keretében és 1921. évi július hó 26-án léptek életbe.

Az ország határainak és területének megcsonkítása nem maradhatott kihatás nélkül az állampolgársági jog kérdésében az elcsatolt területrészek lakosságának szempontjából. A békeszerződésben foglalt erre irányuló rendelkezések kényszerhelyzetből születtek és egy új, eddig ismeretlen állampolgárságjogi fogalmat teremtettek: az "opció" fogalmát.

Az optálási jog tehát szintén jogcímul

szolgált a magyar állampolgárság megszerzéséhez illetve megtartásához.

A trianoni békeszerződéssel kapcsolatos állampolgársági rendelkezések lényege a következőkben nyilvánul meg : Az a magyar állampolgár, aki 1921. évi július hó 26. napján a békeszerződéssel elszakított területen birt községi illetőséggel, elvesztette magyar állampolgárságát és minden hatósági intézkedés vagy honosítási eljárás lefolytatása nélkül megszerzte annak az államnak az állampolgárságát, amely államnak a főhatalma alá az illető egyén illetőségi községe került.

Ezzel szemben mindazok, akiknek illetőségi helyük megmaradt a megcsonkított ország

területén -tekintet nélkül arra, hogy hol laknak- megtartották magyar állampolgárságukat.

Ez az egyszerűnek látszó intézkedés, amelynek lényege a községi illetőség hovatartozásában rejlett, külön értelmezést nyert a két azóta megszűnt utódállammal Jugoszlávia és Csehszlovákiával szemben. Ugyanis a békeszerződés 62-ik cikke kimondta, hogy azok a személyek, volt magyar állampolgárok, akik a SHS és CSR-hez csatolt területeken lévő illetőségi helyeiken községi illetőséget csak 1910. évi január hó 1-e után szereztek meg, nem nyelik el automatikusan ezeknek az államoknak az állampolgárságát, hanem eziránt

foly amodniuk kellett, és ha ezt nem tették, vagy kérelmük elutasítást nyert, úgy annak az államnak az állampolgárságát szerezték meg, amely állam gyakorolta a főhatalmat azon a területen, ahol az illetőnek 1910. évi január hó 1-ét megelőzőleg községi illetősége volt.

Ezen állampolgársági intézkedésről szól a 6500-1921.M.E.sz. rendelet, valamint az 1922: XVII.t.-c. idevágó rendelkezése, amely szerint a végleges döntésről, hogy valamely magyar állampolgár illetőségi helyének az anyaországtól való elcsatolása folytán, elvesztette-e magyar honosságát, vagy sem, a m.kir. belügyminiszter határoz.

A 63-ik § intézkedik az optálási jogról.

Az optálási jog lehetővé tette, hogy mind-azok a magyar állampolgárok, akik önhibájukon kívül elvesztették magyar honosságukat, megmaradhassanak a magyar állampolgárok kötelékében, ha ehhez ragaszkodnak.

Ezt a jogot csak az a volt magyar honos gyakorolhatta, aki 18-ik életévét betöltötte, és illetőségi helye a megmaradt ország területén ~~maradt~~, mielőtt az illetőségét az elcsatolt területen megszerezte. Az opciós nyilatkozatot legkésőbb egy éven belül, azaz 1922. évi július hó 26-ig kellett beeterjeszteni az illetékes hatósághoz és ugyanezen időn belül be kellett költözni az ország területére. Az optálás kiterjedt úgy a feleségre mint a 18. évnél fiatalabb gyermekekre.

is. Az opciós bejelentések határideje lejárt 1922. évi július hó 26-ával. Így azok a volt magyar állampolgárok, akik ezen időpontig optálási jogukat nem gyakorolták, ezen nappal megszűntek magyar állampolgárok lenni.

Az opciós bejelentés a magyar honosság fenntartására illetve megszerzésére, valamint az erről kiadott hatósági igazolvány egymagában még nem jelentette a magyar állampolgárság végleges elismerését. Ez csak akkor következett be, ha a m. kir. belügyminiszter határozattal megállapította, hogy az opció feltételei megvannak és erről az optáló személyt kiértésítette.

Azon volt magyar állampolgárok, akik

a trianoni békeszerződés folytán elvesztették magyar honosságukat és az opciós jogukat nem gyakorolták vagy nem gyakorolhatták, most már csak visszahonosítás útján szerezhetik ezt vissza az 1922: XVII. t. - c. 24-ik §-a alapján.

A békeszerződés 64-ik cikke még egy lehetőséget nyújtott a volt magyar állampolgároknak az opcióra és pedig az esetben, ha ezeknek a személyeknek a volt Osztrák-Magyar Monarchiához tartozó valamely területén volt az illetőségi helyük, és ott a lakosság többségétől fajra és nyelvre nézve különböztek, hat hónapi időtartamon belül kérhették az opciót Magyarország javára.

Ez az intézkedés természetesen a szomszéd államokhoz való opciós jogot is magába foglalta idegen állampolgárság megszerzéséhez.

A békeszerződés külön cikkben szavatolta az optálási jog szabadságának és akadálymentességének a biztosítását.

Annak elkerülése céljából, hogy az opciós jog feltételeinek jogerős meghatározásáig ne merüljenek fel vitás kérdések és zavaró körülmények az illetékesek részére, a 6500-1921.M.E.sz. rendelet ideiglenesen vélelmezte ezen személyek számára a magyar honosságot az állampolgársági kérdés végleges elbírálásáig.

A fentiekből kitűnik, hogy a trianoni békeszerződéssel rendezett állampolgársági kérdésekben döntő szerepet játszott az 1921. évi július hó 26. napján fennálló illetőség. Ezen okból az illetőségi bizonyítványokon feltüntetik, ha az illető személy 1921. évi július hó 26-án belföldi községben birt illetőséggel.

A községi illetőségnek ily módon való feltüntetését nevezik trianoni záradéknak, s bár ehez fontos következmények fűződnek, ezen záradékkal ellátott illetőségi bizonyítvány még nem alkalmas a magyar állampolgárság bizonyítására.

1938 és az ezt követő években lezajlott felszabadított területek visszacsatolása

ujból felvetette az állampolgársági jog rendezését a visszatért országrészek lakosságának szempontjából.

Felvidék, Kárpátalja, Erdély és Délvidék visszacsatolásával felmerült állampolgársági kérdések nemzetközi egyezmények keretében nyertek rendezést és lényegében egyöntetű módon intézkednek a magyar állampolgárság megszerzéséről.

A visszatért lakosság automatikusan nyeri e magyar állampolgárságot, alapfeltétel : egy bizonyos időn belül való megszakítás nélküli és állandó tartozkodás a visszacsatolt területen.

Igy a volt CSR-től visszatért részeken 1938. évi november hó 2-át megelőző tíz

nem

1938:34.

1939:6.

1940:26

1941:20.

/:tiz:/ éves állandó és megszakítás nélküli tartozkodás az előfeltétel -később az önálló Szlovákiával kötött nemzetközi egyezmény értelmében ezen tíz éves határidő négy évi időtartamra lett leszállítva - Erdély és Délvidék lakosságának a nemzetközi egyezmény, illetve a döntés napja az előfeltételként megállapított döntő határidő.

Ezeknél az állampolgárságjogi intézkedéseknél az illetőség kérdése ismét a háttérbe szorult, mert az intézkedések intenciója az volt : leegyszerűsíteni a kérdést a minimumra.

Igaz viszont, hogy így is, igen sok esetben rejltek fel nehézségek az állampol-

gársági kérdések elbírálásában -nem volt meg a megszabott időre szóló állandó tartózkodás időtartama - ez esetekben ismét az 1922: XVII.t.-c.24-ik §-a lép előtérbe.

Az állampolgársági jog kérdésében szükséges megemlékezni az 1939: IV.t.-c.alá eső, zsidóknak tekintendő személyekről is, ugyanis ezen személyek magyar honosságot sem honosítás, sem visszahonosítás által nem szerezhettek, ugyancsak a Szlovákiával kötött nemzetközi állampolgársági egyezmény alapján sem válhatnak magyar állampolgárokká.

A magyar állampolgársági jog a múlt világháború befejezéséig kizárólag az 1879: L.t.-c.-en alapszik és ezen törvény

továbbra is a magva marad a magyar állampolgársági jog lényegének és így az ezen időponttól meghozott törvények és rendeletek csak kiegészítik illetve kibővítik a viszonyok változása folytán a magyar törvényhozásnak ezt a nagyfontosságú művét.

1939: 13.

A Magyar Köztársaság
1939. évi törvénye

az állampolgárságról.

Dr. J. J. K. K.

Ötven példányt, mely nem van nyomonkötve különösen az 1939: 13. Törv. ról, az alapján van 1979: 50. Törv. lényegesen megváltoztatás törvény. ról sem, nem fogadható el. Fennmaradás ké. kérés. Irattal - el kerül. (Ez az egy nem tudni ké. adatait kiegészíteni).

1939: 13.

1943. V. 10. Törvény

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
1362/1953 gyűjtőadatok raktárán